

ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ
ΤΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΠΑΚΕ ΑΘΗΝΑΣ ΠΕ 60/70

Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
Εργαστήριο Φυσικών Επιστημών
Τεχνολογίας και Περιβάλλοντος

Υπεύθυνος Καθηγητής: Γεώργιος Θ. Καλκάνης

Εκπαιδευτικό Σενάριο:

Pablo Picasso: Ένας Σπουδαίος Ζωγράφος

Την εργασία εκπόνησαν:

Γεωργία Κ. Κρεμμυδιώτη, Δασκάλα
Χαρίλαος Κ. Μακρανδρέου, Δάσκαλος

Οκτώβριος 2008

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ:

Για να αξιοποιηθούν αποτελεσματικά στη διδακτική πράξη οι ΤΠΕ, θα πρέπει να υπάρξει κατάλληλη σχεδίαση του μαθησιακού περιβάλλοντος με βάση τις σύγχρονες απόψεις για τη μάθηση και ερευνητικά δεδομένα από τη διδακτική των διαφόρων μαθημάτων. Μόνο έτσι μπορεί ο υπολογιστής να λειτουργήσει ως διεπιστημονικό εργαλείο προσέγγισης της γνώσης και να διασφαλίσει ίσες ευκαιρίες πρόσβασης και δυνατότητες δια βίου μάθησης.

Εκτός όμως από τα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα που ακολουθούν τόσο στο σχεδιασμό όσο και στην ανάπτυξή τους τις εποικοδομητικές αρχές και κατευθύνσεις [τις επικρατούσες στο χώρο της διδακτικής σήμερα], κάθε εφαρμογή που έχει αναπτυχθεί για τη χρήση υπολογιστή μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό με εποικοδομητικό τρόπο. Δηλαδή, γίνεται λόγος για «ανατρεπτική χρήση και ευέλικτη σχεδίαση» (Σολομωνίδου, 2006:230).

Απαραίτητη για το σκοπό αυτό είναι η ανάπτυξη από τον εκπαιδευτικό συνοδευτικού διδακτικού υλικού (π.χ. μαθησιακές δραστηριότητες, φύλλα εργασίας, ερωτηματολόγια κ.ά.), με βάση τα οποία οι μαθητές θα κληθούν να αλληλεπιδράσουν με το περιβάλλον σύμφωνα με τη νέα προοπτική που ταιριάζει περισσότερο στην εποικοδομητική προσέγγιση.

Σκοπός αυτής της εργασίας είναι η παρουσίαση των δυνατοτήτων αξιοποίησης ενός λογισμικού παρουσίασης με εποικοδομητικό τρόπο, ώστε οι ενδεχόμενες αδυναμίες του λογισμικού να αντισταθμιστούν, με απώτερο ζητούμενο τη μεγιστοποίηση των θετικών μαθησιακών αποτελεσμάτων.

Η δημιουργία του συγκεκριμένου λογισμικού μιμείται σε μεγάλο βαθμό τις δυνατότητες ενός ηλεκτρονικού βιβλίου, επιτρέποντας σε μικρό βαθμό την αυτενέργεια του χρήστη (κυρίως μέσα από την επιλογή στις δυνατότητες πλοήγησης). Είναι μια λιτή στη δημιουργία της παρουσίαση, για το λόγο όμως αυτό εύκολα δημιουργείται από τον εκπαιδευτικό. Τέτοιου είδους ηλεκτρονικά βιβλία βρίσκονται συχνά έτοιμα στο διαδίκτυο ή στις ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες. Η επιλογή του θέματος είναι συμβατή με το ΔΕΠΠΣ και προσφέρεται ιδιαίτερα για τη διδασκαλία του μαθήματος των εικαστικών. Η αξιοποίηση που προτείνεται από την ομάδα μας αναμένεται να εμπνεύσει και σε άλλους εκπαιδευτικούς σχετικού τύπου διδακτικά σενάρια.

Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΑΣ

Η εργασία αυτή απευθύνεται σε μαθητές των μεγάλων τάξεων του Δημοτικού σχολείου. Ειδικότερα, σκοπός της είναι μέσω της προσέγγισης της προσωπικότητας του Picasso η ανάδειξη της τέχνης ως επιτρεπτού και αναγκαίου μέσου έκφρασης.

Ειδικότερα, με την υλοποίηση του διδακτικού αυτού σεναρίου, επιδιώκεται οι μαθητές:

Σε επίπεδο γνώσεων:

- ❖ Να γνωρίσουν οι μαθητές μερικά έργα του μεγάλου ζωγράφου.
- ❖ Να αντιληφθούν τις διαφορετικές δυνατότητες έκφρασης μέσω της τέχνης.

Σε επίπεδο δεξιοτήτων:

- ❖ Να εντοπίζουν τις διαφορές και τις ομοιότητες μεταξύ διαφορετικών τεχνοτροπιών.
- ❖ Να καλλιεργήσουν το αισθητικό τους κριτήριο.

Σε επίπεδο στάσεων:

- ❖ Να ενθαρρυνθούν για την εξερεύνηση προσωπικών επιλογών έκφρασης.
- ❖ Να συσχετίσουν την τέχνη με τις ανθρώπινες ανάγκες.

Στο ηλεκτρονικό αρχείο της παρουσίασης περιλαμβάνεται πληροφοριακό υλικό για τη ζωή του καλλιτέχνη και το έργο του. Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στην επιλογή αξιολογής, ουσιαστικής, επιστημονικά ορθής και ενδιαφέρουσας γνώσης.

Για την ικανοποίηση του κριτηρίου της παιδαγωγικής και διδακτικής καταλληλότητας, χρησιμοποιήθηκε το κατάλληλο επίπεδο γλώσσας για τους μαθητές αυτής της ηλικίας – μηνύματα λιτά, σαφή, κατανοητά. Η λειτουργικότητα εξυπηρετήθηκε από τις αναγκαίες διευκρινίσεις, την συσχέτιση κειμένου και εικόνων, την καταλληλότητα των τίτλων.

Το διδακτικό σενάριο που το συνοδεύει δίνει έμφαση στη δυνατότητα εξερεύνησης, στη διάδραση, στη δυνατότητα αυτοαξιολόγησης του μαθητή, αλλά και στη δημιουργία ευκαιριών για συνεργατική δράση μεταξύ των μαθητών.

Η ηλεκτρονική εργασία αποτελείται από 44 σελίδες, οργανωμένες σε τέσσερα ιεραρχημένα επίπεδα. Στο σχήμα που ακολουθεί, επιχειρείται η σχηματική παράσταση της δομής της, ενώ επισημαίνεται πως τα έργα του καλλιτέχνη που συμπεριλήφθηκαν στην παρουσίαση περιλαμβάνονται ως υποεπίπεδα, το καθένα σε ξεχωριστή σελίδα, συνδεδεμένα με τη φάση δημιουργίας τους.

Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

Για την υλοποίηση του ενδεικτικού σεναρίου, προτείνεται ο χρόνος τεσσάρων διδακτικών ωρών (180 λεπτά). Λαμβάνοντας υπόψη την αναγκαιότητα για ομαδοσυνεργατικό πλαίσιο διδασκαλίας και την ηλικία των παιδιών, ακολουθεί ένα ενδεικτικό σενάριο διδασκαλίας, για το εργαστήριο της πληροφορικής.

Φάση 1. Διερεύνηση προηγούμενων ιδεών και γνωστικών κατασκευών:

Ο εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές να εξηγήσουν τη ρήση του καλλιτέχνη: "Οι πίνακές μου είναι σελίδες του ημερολογίου μου... Το μέλλον είναι που θα διαλέξει τις σελίδες που προτιμά." Οι απαντήσεις των παιδιών, που εκμαιεύονται με τη χρήση της τεχνικής του καταιγισμού των ιδεών, δεν διορθώνονται, αλλά καταγράφονται συνοπτικά από τον εκπαιδευτικό στον πίνακα.

Σκοπός της δραστηριότητας είναι να αναδείξει τις προηγούμενες γνώσεις και ιδέες, να προκαλέσει το ενδιαφέρον των μαθητών για τον καλλιτέχνη και να ενεργοποιήσει το ενδιαφέρον τους σχετικά με το αρχείο παρουσίασης που θα επεξεργαστούν στη συνέχεια. Η τεχνική που επιλέχτηκε υπηρετεί τη διασφάλιση δυνατοτήτων ισότιμης συμμετοχής από όλους τους μαθητές, αλλά και αναδεικνύει τη δυναμική της ομάδας.

Φάση 2. Επαφή με τη νέα γνώση:

Με τη βοήθεια έντυπου φύλλου εργασίας, οι μαθητές σε ομάδες των τεσσάρων, πλοηγούνται στην παρουσίαση, παρατηρούν τις εικόνες των έργων, διαβάζουν τις πληροφορίες που τα συνοδεύουν και συζητούν σχετικά με το περιεχόμενό τους, ώστε να απαντήσουν στις ερωτήσεις του φύλλου εργασίας. Ο εκπαιδευτικός περιηγείται τις ομάδες εργασίας και εμπυχώνει, συντονίζει, διευκολύνει, όπου απαιτείται. Είναι επιτρεπτό κάθε ομάδα εργασίας να ακολουθήσει το δικό της ρυθμό, να διερευνήσει και να εστιάσει ξεχωριστά.

Αναλυτικότερα, οι δραστηριότητες που καλούνται να κάνουν οι μαθητές είναι οι παρακάτω:

Στην πρώτη δραστηριότητα, οι μαθητές καλούνται να αναγνωρίσουν και να αναφέρουν στοιχεία που συναντούν στη γαλάζια περίοδο των έργων του καλλιτέχνη. Με τη δραστηριότητα αυτή αναμένεται να εστιάσουν στην οργάνωση των έργων του καλλιτέχνη σε διαφορετικές περιόδους και να αναζητήσουν στοιχεία των έργων που τα καθιστούν διαφορετικά.

Φάση 3. Επεξεργασία νέας γνώσης:

Στη δεύτερη δραστηριότητα, οι μαθητές θα πρέπει να εντοπίσουν το κοινό θέμα που παρουσιάζεται με διαφορετικό τρόπο από τον ίδιο καλλιτέχνη σε διαφορετικές χρονικές περιόδους. Για την εργασία αυτή απαιτούνται ικανότητες κριτικής σκέψης, αφού οι μαθητές καλούνται να βρουν τις ομοιότητες και τις διαφορές ανάμεσα στα έργα, να αξιοποιήσουν τη σχετική ορολογία του μαθήματος και να τις περιγράψουν.

Στην τρίτη δραστηριότητα, οι μαθητές εργάζονται πάνω στο θέμα του κυβισμού. Αφού η διαισθητική προσέγγιση του κυβισμού έχει ήδη εξυπηρετηθεί μερικώς από την πλοήγηση, οι μαθητές αποκωδικοποιούν τα σχετικά πληροφοριακά κείμενα και με τη χρήση λέξεων –κλειδιών περιγράφουν το ρεύμα του κυβισμού. Ζητούμενο δεν είναι η εξάντληση του θέματος [άλλωστε αυτό δεν μπορεί να εξυπηρετηθεί από την ανάλυση των έργων ενός μόνο εκπροσώπου] αλλά η αναγνώριση των βασικών στοιχείων της τεχνοτροπίας.

Στην τέταρτη δραστηριότητα, οι μαθητές ασχολούνται με ένα έργο της κλασικής περιόδου του καλλιτέχνη. Αναμένεται τόσο από τον τίτλο του έργου όσο και από την ομοιότητα των φιγούρων με αγάλματα να αιτιολογήσουν την ονομασία "κλασική" της περιόδου αυτής της δημιουργίας του συγγραφέα.

Η επόμενη δραστηριότητα αφορά το έργο Γκερνίκα. Αφού συμφωνήσουν για το θέμα του πίνακα, οι μαθητές θα εστιάσουν στο χρώμα του πίνακα, θα περιγράψουν τα

συναισθήματα που τους δημιουργεί και θα δώσουν ένα δικό τους τίτλο στο έργο αυτό. Επιπρόσθετα, θα εντοπίσουν στοιχεία του πίνακα που έχουν συναντήσει σε άλλα έργα του καλλιτέχνη.

Φάση 4. Επέκταση της γνώσης:

Με αφορμή τη διασκευή από τον Picasso προγενέστερων έργων άλλων ζωγράφων, οι μαθητές ενθαρρύνονται να αποδώσουν με το δικό τους τρόπο ένα θέμα που έχει ήδη ζωγραφίσει ο καλλιτέχνης. Από τη δραστηριότητα αυτή αναμένεται να δουν την τέχνη ως επικοινωνία και συζήτηση, ως υποκειμενικό τρόπο ερμηνείας και έκφρασης. Η δημιουργία είναι ατομική και οι μαθητές θα παρουσιάσουν στους συμμαθητές τους το έργο τους.

Φάση 5. Ανακεφαλαίωση-Αξιολόγηση

Η τελευταία σελίδα του φύλλου εργασιών αξιοποιείται για την ανακεφαλαίωση και την αξιολόγηση της επίτευξης των στόχων του σεναρίου. Οι μαθητές καταρχήν προτείνουν μουσικά κομμάτια για να συνοδεύσουν επιλεγμένα έργα του ζωγράφου και αιτιολογούν τις επιλογές τους. Συνδέουν σημαντικά γεγονότα που έζησε ο καλλιτέχνης με αντίστοιχα έργα του και επανέρχονται να αξιολογήσουν τις ερμηνείες που έδωσαν στην αρχική φράση του καλλιτέχνη.

Επιπρόσθετα, οι μαθητές μπορεί να αξιολογήσουν τη λειτουργικότητα της ομάδας τους και τη στάση τους απέναντι στη μαθησιακή διαδικασία, που ακολουθήθηκε.

ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Για τον εμπλουτισμό του σεναρίου με άλλους στόχους μεταξύ αυτών και τεχνολογικών στόχων, προτείνονται οι παρακάτω δραστηριότητες:

A. Οι μαθητές συντάσσουν γλωσσάρι του μαθήματος των εικαστικών. Αναζητούν μέσα στα πληροφοριακά κείμενα ειδικούς όρους, τους καταγράφουν και τους ταξινομούν σε αύξουσα αλφαβητική σειρά. Για τη δραστηριότητα αυτή ενδείκνυται να αξιοποιηθεί το εργαλείο γενικής χρήσης υπολογιστικό φύλλο.

B. Οι μαθητές αναζητούν στο διαδίκτυο μουσικά κομμάτια με λέξεις κλειδιά, ώστε να συνοδεύσουν μουσικά κάποιο έργο του καλλιτέχνη της επιλογής τους. Στη δραστηριότητα αυτή αναπτύσσονται δεξιότητες αναζήτησης πληροφοριών σε ηλεκτρονικές πηγές, δεξιότητες μουσικής ακρόασης και εξυπηρετείται αβίαστα η σύνδεση μεταξύ διαφορετικών έργων τέχνης.

Γ. Οι μαθητές επιλέγουν έναν πίνακα και ηχογραφούν τις σκέψεις τους για αυτόν, ενσωματώνοντας το αρχείο ήχου στο αρχείο της παρουσίασης.

Δ. Οι μαθητές επιλέγουν έναν πίνακα από την παρουσίαση, τον αντιγράφουν και τον επικολλούν σε αρχείο κειμένου, δίνουν ένα δικό τους τίτλο και αφηγούνται με αφορμή το θέμα του πίνακα μια ιστορία που έχει τον πίνακα αυτό ως αρχή, ως μέση ή ως τέλος. Παρουσιάζουν τις δουλειές τους στην ολομέλεια της τάξης ή στην εφημεριδούλα του σχολείου τους.

Ε. Οι μαθητές μοιράζονται ρόλους: ο καλλιτέχνης, το μοντέλο, ο δημοσιογράφος, ο θεατής, που συναντώνται σε μια έκθεση ζωγραφικής. Κατασκευάζουν τους μεταξύ τους διαλόγους και τους δραματοποιούν.

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ...

Το μάθημα των εικαστικών προσφέρεται για την ανάπτυξη πολλών τύπων νοημοσύνης. Υιοθετώντας την παραδοχή της αναγκαιότητας ενός ατομοκεντρικού σχολείου, που μπορεί να λειτουργήσει αντισταθμιστικά, ευελπιστούμε πως τα εικαστικά στο δημοτικό σχολείο είναι καιρός να πάψουν να θεωρούνται ως περιττή πολυτέλεια ή "δευτερεύον μάθημα".

Αν η εκπαίδευση προγραμματίζει το μέλλον της κοινωνίας μας, εμείς είμαστε οι εκπαιδευτικοί, εμείς προγραμματίζουμε το μέλλον.